

[illegible]

du Journal HAÏRÉNIK
Bureau local de la BANQUE IMP. OTT
CONSTANTINOPLE

ΦΥΛΛΟΝ

ՕՐԱԳԻՐ

Ա. ԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՎԱՆ

ՆԵՐՈՆԱԿԱՆԻՆ ԶԱՇՏԿԵՐՏՈՂՆԵՐ

Անցած շաբաթ Կեդրոնական
խորհրդանք տեսչին քոմս էինք բա-
ղական հաշիբում մէջ հանրածա-
մէ ածի մը հետ մէկտեղ Կարծիք
կուսիական աղիւթեան մէջ իրաւորու-
թիւ եղաւ թէ մեզ հանրային տեսչին
խորհրդանքին մէջ հայ բողոքական
նշին երեք աշակերտ մը չէ գրա-
նած, ինչ որ շատ պարմանալի կ'է-
լի, նիշատողութեան առնելով մէ-
կովմն այդ վարժարանին կարեւո-
րութիւնը, միւս կողմէն մեր հա-
մարկանքներն անխաբական ո

ծարգւիլը հիւրէն եւ ցու. յայտնե-
լի Գօլոյս բողոքօթեան աշխերը պէտ-
ք լիւրէն չափ չեն բնութաւանար հայե-
լի լիւրէն, միանդամայն վաւաք-
ած առաժնայն չափ հայ դուս-
տրաւորութիւն չունին : Գնդընա-
լի մարտարանը աշխ կրկին պէտ-
ք կընայ հայեցել, հետեւաբար
բոլորեալ զոյնքը սեծապէս պիտ-
ղոյն երէն իրենց ազաբը դրկե-
կընաւանը :

ճշմարիտ գաղափարակալութեան մէկտեղ Վեդրոնականէ կ'ընէ յետ աշտարակներուն ընդհանուր կիսովիւն մը որմէ լաւագոյնը Վոյց ո'ւ է ըողորձակէն հայերո ժողովարանի մէջ կարելի չէ աստուայ մտնանք որ Վեդրոնականին ծրարին մէջ տեղական պէտքերու համապատասխանող ուսումները կ'առնուին այնպիսի խնամքով որուն լին իւրապարիտ ուրիշ վրժարաններ, Բողոքականներուն համար անգլիներէն զեղը կը ընքի կողմէ զգալի բնութիւն, Թերեւս այդ պատճառաւ կ'ընտանջին Կեդրոնականէն . բայց հոն ալ տարրելիքը վերջուած է անգլիներէն իւր վաճառականական լեզուի կ'աւանդուի Կեդրոնականէն վր։

կեղծասկանքը միտ կողմէն չա
մէ գիւրու թիւին եր կ'ընծայէ թոյա
կէ կողմէն. եթէ հաթուտները ամե
նայն դիւրութեամբ իրենց զա
ւակները կրնան աշակերտեցնե
լով վարժարանը, միտ կողմէն չա
մաւոր կարողութեան տէր եզդընե
րն ալ ամեն դիւրութիւն ունին ի
րենց համար գոհացուցիչ կարգա
թեթեւամբ տղաքնին ընդունե
լու. և մեք կը կարծենք թէ կեդ
նդական տեսչութիւնը այնքան լայ
նացածներ կրնայ ունենալ որ հո
րաբարկասներէն ալ առանց ո՛ր
թիւովի աշակերտ ընդունի, առան
խորթութիւն զնեղու լրատուչական
բոլորական կամ կաթողիկ տղաք
ներու միջեւ ։

Արդեօք կրօնական ֆիլատուսման
ընդհանուր կեղծագործական
կերպարները տղամարդկանց
կողմից չեն ընդունվում: Չենք կրնաք այս
թաղամասում ընդհանուր կերպար
կապող բոլորական հայ մը լու
սալուցական վարժարանի մը մե
թերուկ իր կրօնական դասանան
փոխելու, ինչպես որ լուսալուստ

չայ մէն ալ կաթողիկ վարժարանի մը մէջ կրօնափոխութեան չի կրնար դիմել։ Բողոքական քրիստոնէութիւնը բաղդատաբար կրնայ աւելի յառաջդիմական համարուիլ քան լուսաւորչական քրիստոնէութիւնը որ ինքն ալ ճիշդ առաւելութիւնը ունի կաթողիկոսութեան վրայ։ յառաջդիմականութիւնը ետ չի դառնար։ կարեն ի չէ որ բողոքականներուն մեջքին մէջ խոթիկ տանք կարգ ըլլալով Գաւառի տներ որոնցմէ ազատուած են։

Եւ յտայ, ուսումը, գիտութիւնը որքան որ ալ դպրոցին մէջ ըսկկրահան կերպով աւանդուին, բայց և այնպէս այդ տարրական վիճակին մէջ իսկ կը բաւեն հաստատութեան արդուէր քշել կրօնական ամէն տարրեր գաղափարներու վրայ . ճշմարտութիւնը ինքնիրեն փնտռելու հետամտաւ մտքերը աւանդութեանց չեն կրնար վարձա՞ մնալ Աշակերտներուն մօրերը պէտք է բխացնել եթէ կ'ուզուի որ չշեղին նախահայրերսուն ճամբէն, ու այդ բխացումն ալ չենք կրնար սպասել մեր ուսուցիչներուն ա'չ սրտէն և ո'չ ալ մշտ-

Մեզի համար վափաքելի էր որ նոյն իսկ բողոքական հայերը այս խնդիրը իրենց ուշադրութեան առարկայ ընէին։ Հոն ուր որ հայ բողոքականները մենէ լաւագոյն զնչ-րոցներ ունին, մենք երբեք չեն վարանիր մեր տղաքը այդ վարժարաններուն աշակերտեցնելու։ Կրօնական նկատառութիւնը հայ ժողովրդին առջեւ ո՛ր եւ է նշանակութիւն չուի երբ խնդիրը կրթութեան վրայ է։ Կլ որ կը կարծենք թէ լաւագոյն կրթութիւնն ու դաստիարակութիւնը կուտայ, անոր կը զրկենք մեր տղաները։ Իրաւ է որ շատ անգամ կը խաբուինք, մանաւանդ երբ կրօնական միաբանութեանց կը յանձնենք մեր տղաքը, ըսյց եւ այնպէս միշտ լաւագոյն կրթութիւն տալու գաղափարն է որ այդ սխալները մեզի ընել կուտայ։ Բոլշականներու միջոցաւ գաւառները տրորուած կրթութիւնը բնդհանրապէս բռնացողից հանդամանք մը ունեցած է։ Ու երբ մեք ալ թէ՛ գաւառները՝ և թէ՛ Պոլիս կ'ունենանք վարժարաններ որոնք կ'ընծայեն աւաւակութիւններ որոնցմէ զուրկ են բողոքական վարժարանները, չիս. փաքի՞նք որ բողոքական հայերը մեր օրինակին հետեւողներ ըլլան։

Ռ. Պ.

ՆԱՆՍԻ
ՎԱՐՔԱՅԻ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԵՂԱՍՏ ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրեն օտաքանք 40 շուրուշ,
զոր զրկած է Ա. Էփ. Աւետիբեան

ՊԱՅՊՈՂ, ՀԱՌՈՋԻ ՄԱՅՐԱՆ ՄԷՋ

Պայպը Հաուզի մատուօր, ուր կի-
րակի օր առդի մնեցաւ Պատ. Յակօր
Ֆիլիստին ձեռնադրութիւնը, քառասուխօս
ընդարձակ օրում մըն է՝ մերկ ու մաքուր
լայտերով, ուր նստաբաններու կտնեռաւ

որ շարժեր կ'երկնէին: Ճակատը, գետնին վրէ բարձր աշխարհ մը վրայ որ զորդով մը ծածկուած է, աթոռ մը եւ զառկալ մը: Գրապարհն վրայ Աստուծոյ աշտանն մը կ'այ, եւ աթոռին վրայ աւառած է Բրոք. Յակոբոս ձէնհիգետն, իրերը ներս կը մտնէ: Բազում թիւեր հեազնետէ կը լցնէ ստան, որուն աջ կողմը կ'ինքնու յատկացուած է: Ընդհանրապէս գաւառաբնիկներ են, որովք աւել մը ըրած են մաքուր ու վաշխուշ վերադարձեցող մը գալու ազովքի տունը: Բրոք. ձէնհիգետն ժողովը կը բանալ առթթքով մը, որուն կը յաջորդէ երգ մը, եւ ապա կը կորդայ: Առ փրկարկեցիս թղթին Բ. գլուխը, որուն Յրդ համարը կը քարդին քնաբան ընտրած է. «Ասոր համար Աստուծոյ ալ գտնիկայ երեսն հարիւր ցուցը, ու անոր ամեն մը տուաւ»:

Եւ մէկ ամսեւէն վեր է ու

ԲՐ. Փ. ՉՆՏԻՂԵԱՅԻՆ ԶԱՐԴՈՂԻՆ ԿՈՄԱՍՍ
ԿՈՄԱՍԱՆԵՐՆԵՐԸ ԷՆ, ԵՆ ԲԱԶՄԱԹԻՆԵՐ
ՇԻՄԱԿԻՆ ԺԻՆԻՆ ՈՐ ԳԻՏԵԹ ԹԷ ԿԱՍԻ
ԷՆ ԱՆԻՐ ԶԱՅԻՆ, ԵՍ ԱՆՏԻՂԻՆ ԱՆԶԱՄ
ԿԵՐՈՒՄԻ ՕՐԵ ԱՍԻԹ ԸՆԿԵՆԵՎ ԼՈՒԿԱ ՂԵՆ-
ՆԵՐ, ԱԼ ԽՆԺԻ ՄԵՆԱԿԵՆ ԹՈՒԵՅՄԱԼ ԹԷ ԿԱՄ
ԱՆ ԻՆԻՔԻՆ ՄԵՐ ՎԵՐԱՅ ԲՆԿԱԾ ԶԵՐ, ԿԵՄՄ
ՍՈՒՂՈՅԻ ԶԵՐ ԿԵՍԵՐԵՐԵՐԵՐԸ, ԵՆ ԿԱՄՄ
ՍՈՒՂՈՅԻ ՄԵՆ ԱՐԵՄԱՆԶԱՆԸ ԶԵՐ :

Ամեն անգամին վեր է Յիսուսի անու-
նը. «սա էր քաղաքին նիւթը. քաղաքին՝ ք-
աղաքը, անունները որո՞նց մի գիտաւ.
Եւ որովհետեւ, աշխարհաշուքներուն, գրառե-
ութեան, բարութեան մէջ մեն եղած
նա մարդիկ, եւ տալիսին անոնցմէ
աւարտ է Անոր տնօրէնը: Այս յընթացիկ
մէջ դարձաւ կէտ քամաւ չափ քաղաքին
մարդիկ խոստովելուն, Ձայնը, «այո, հա-
մարդիկ յորդակակ, կը բազմապատկէր
պատկերները, փոխաբերութիւնն էրը,
բացումները, այդ անունին փառքը բա-
նարեանեւ համար: Դարողիչը, որ իր
հայրին ամէն խառնելութիւններէն
հօգտուի, երբոր տեսնէին իմա-
սը կը բարձրանայ, կը աշխարհայ
վայելջներուն, անցումներուն մէջ է: Ա-
նունը աւարտ ի մը համար ուշադրութիւն ճ-
նելիչ զլլաւոր կոտորէն մէկն է ատ.
Եւ այն փխբերութիւն մը օւնեա ընելիք.
ձայնիչ հետզհետէ կը բարձրանայ անոր
նշողանման հետ, կը սառնակի, բայց
նշող մը պէտք է աստիճանական ըլլաւ,
ու ոչ թէ անմիջական ինչայ սովորական
խոստովութեան եղանակին, որ լափը
սովորած օւնիչ գիրին ահա՛նքին ցնցոմ-
ան կը պահանջէ: Իրօք. ձէ՛նքդեան, որ
կըր տրուեալ մտկած է բե՛մաւորու-
թիւնը, պզտիկ վարտութեամբ մը կըր
անց դիւրաւ հառելի այդ ներդաշնակու-
թեան: Դիտենք որ մեր վարդապետե-
ան ու եպիսկոպոսներուն քաղաքները
բ՛լճիկ անտանելի են ձայն այդ ան-
ղուգապաշի բարձրացումներով ու ան-
դր մներով:

Բանի որ խղիւղը ձայնի վրայ է ,
ուրիշ դառաւ թիւն մը . Կիրակի օր ,
Բրգոյ . Զննդեանի ձայնը «թուումն մա-
տանցնեալ վրայ» արանուս աստեղծ թիւն
կ' Գ' անէր , օր , բառ իս , ճիշդ չէ .
այս խօսքի մէջ , «Աղբիւր իր մէջ մար-
դաւ» վր մեծ է , մեծ օրաւով , մեծ . բա-
նի թեմաք , մեծ՝ ազգանգով , մեծ՝ դի-
տաւթեմաք , մեծ՝ մաքուր իւր ալլն ,
հասը արեւր յառեւթիւնեալ վրայ

Եւ իւրաց անասնաւորաց խորհրդով,
ու ձայնը նոցա ուժը պահելու է ամենուն
մէջ վրայ: Ձայնին աւ խոսքին մէջ սերտ
առնել թիւն կայ: Մին չի կրնար գտաւ,
մինչդեռ միւրը պարզ զգացանքներ կը
թափուի է, — ինչպէս յաճախ իրաւունք
օրէնքաւորուն մէջ ուր եղանակը կը խնդայ,
մինչ խոսքընը անձնութիւններ կուրան:
Ինքնանցիկ առանձնացնել թիւնը մտքի
լարումով ուշադրութիւն կը պահանջէ:
Նոյն հետաքնն կարգադրութեւ համար մըս:

ներկայացրող խառնեքամ պատկեր-
ընթացիկը եւ անհոգ մէջ բապէական ընտրու-
ման մը ընկելով, արտաբերելու համար
դադարեմեբբը եւ յարմարագոյնները
խառնութիւնը. քառեքը երբեք չեն պակ-
սար իրեն, չի ստիպուեր խօսքը ես
մտնելու եւ ճշգրտօրէն կերպով կըրկ-
նելու, բայց կ'երգէր օր. պէտք ու-
նար աւելի խիստ ընտանութիւն մը ընկե-
ր մասնաւորական պատմութիւններուն մէջ,
իսկեւ որ մտնէին առաջ ինչ պիտի
բարձեւայ երբոր գիտնայ թէ իր քառե-
ման մէջ ըստ. «Առախնէն ճիշէ հետապի-
ր մեկնէր 1800 տարի առաջ, մինչեւ
այսօր, առական ին մեղ հաստացած չպիտի
պար աւետարտ պատգամը »։ Արդ հա-
մարաւորներն են որ իրմէ ստղծած են թէ
սխալը նրկրէս 85000 մղոն միտայ հետե-
ւե թէ, վրաս կ'որմէ, երկարապէս հո-
ւալիքէ արագութիւնը այնպէս է որ մի
քննորդ մանրնորոյք մէջ տարող իրե-
րագունդիս շարժը կ'ընայ քառնալ կերպո-
ւնքը որուն շրջանն է 9000 մղոն : —
այնպէս, ճիշդ չէր սա փոխաբերութիւնը
էմէն չպէտ աղերս վեր կը քաշէ մօկըն-
դարեւորները, օնպէս ալ արդարաւորութեան
մէջ վեր կը հանէ մարդկութիւնը »
Անիկն ձգողական զօրութիւնը անցնէին
ընթացը, անդադարութիւնը կը սկսի, եւ հա-
մարաւորներու համար յուսահատական
մարտիկ ըլլար մտածելով թէ արդարութեան

Վարդան վերաբաժնու շատ գեղեցիկ
 և մատուցողական էրը գտած են թէ ան-
 նութեան մէջ երկնային մարմին մը
 է, Արեւել տառն անգամ ուսելի ման,
 մէկ երկէ կարելի ենք մէջ 376 մղոն ու
 հզու թիւ տը ինքն իր վերջ դասնաւով
 պի մեր վրայ կուգայ : Օ՛հ, սի՛ վախ-
 ղը , հաշուած են որ եթէ նոյն իւր
 շատ պատէ այդ արագութիւնը , հազիւ
 5,000 տարիէն կրնայ հասնի միգրի-
 լիստիթիւնը զ'ընէ թէ այդ արագու-
 յանք անցած ատեն , կրնայ ըլլալ որ
 մէ փոքր մարմինները իր հետ քայէ
 ձգողութեան շրջանակին մէջ , եւ ա-
 նիք ալ անոր հետ շարունակեն իրենց
 տնիշանակաւ թաւառումը : Օ՛հ, կր մղ-
 ղ որ որ երբոր աստուածային շնորհքը
 դպւալ աննիւի երկրաճիւղին շնորհն ,
 և աստացեալները ասէն իր ձգողութեան
 շնանակին մէջ , ու անոր լային ու
 ճարտութեան մէջ երթան այսպէս յա-
 ճաբան :

իր ձայնը լեցան ու խրթա հեղա-
թեմաք մը կը թառալէ այդ պատկեր-
ը, յիօթ թուեցաւ թէ այդ ձայնին
այդ պարճախօսութեան աւելի պիտի
բմբռնէ հարմայեակն խօսքերը, եր-
նքին համարան մեղադրանքուն ջայց
ուող բառերը, քան բնօրտառեկան, ա-
ջոցեկան առաւթանները: Օ՛հ այդ
կերէ կեկեղեցիի մը կամտանքուն առկ,
յաները մէջէն, քարոզչին ոչ էր վե-
րի մը առաւելորդ ծածկումս:

Զեռնադրութեան հանդէսը քաղաքէն
 քան էր օր սկսուաւ Պատ. Ա. Առաջաւոր-
 ան, որ կը նախադաշէր ժողովին, բե-
 ան վրայ հրաւիրեց անոնք որ պիտի
 օտակցէին ձեռնադրութեան, — Պատ.
 Ստեփանեան, Ա. Պետիկեան, Պա-
 ր. Ս. Իւթինճեան եւ Հէրրիք. — Ըն-
 արացան, Պատ. Յակոբ Ֆիլիան, բեմի
 վրայ, ներառեց, եւ բոլոր միւսները
 նստանին անոր զլեռն գնելով, Պատ.
 Ստեփանեան Ռադոթիի քարոզիչը
 անհաղթութեան Աղօթքը ըրաւ. այդ
 ղօթքը գրեալով էի, այլ իւրաքանչիւր
 անհաղթ լաւճնի կը խօսէր. Պատ. Ստե-
 փանեան գոհութիւն մատուց նախԱստուծոյ
 արեւ յետոյ արարածանեց սա իմաստով
 անաճեւ մը «Աստուածային կարգադրու-

զիւ համաձայն, աջօր կը համախըմ-
 նիք հոռւ քեզի նստիւիւր առ անձը,
 զիս ինքն ալ ինքզինքը նստիւր առ է
 արհուրթեամբ, հաստատելով Աւե-
 անիքը քարոզչութեան պաշտօնին
 քննքը լիւայ հոգիներ Դրեամար

Զանազան բնակիչ լինյա՞ծ էր: Գա-
նահ ուսանի ելաւ եւ իր եղբայրակից-
ուն ըստ կանխնայաւ: Մեծդիւ ուժեղ
դ մըն է ինքը, հասել 35 տարե-
ք, թէպէտ աղքատ սկսած է ձրնել
ի, իսկն վայա: Գառ. Գեորգի-ն—
եւալ տարածառն համալսելի ձեռնա-
ւալը—յառաջացաւ, ձեւքը երկնցաց
նորննային ձեւքը բռնողով, իստե-
ւ «Հչա անու թեան Ալ տարաւ» դար-
ու: Ինքնն էր ան, նորեկին ընդունե-
լիքըր Բի-Թանիդ Մուսախան մէջ:

Քիմանդալու ու զեղուն քաղաք, ըս-
տիկ, կը սեղմման այս ձեռքը որ Աւե-
սանը սեղմած են եւ պիտի սեղմին,
ունենին որքան են եւ պիտի սքան-
չար որ ժողովապետներն եւ երջանե-
րն կողմէ կ'ընեմ։ Բարեւ՛ա եկտը։
Դո՛ւք նոր չէ որ կուգտը այս դաշտին
։ քան ապրի է որ արդէն Աւեսա-
կը դարձեալ Սյուր հեղիքաւոր
կըլլէ կուգտը հոս, Աստուծոյ տաղիւ,
անձը կը նուիրէք Յիսուս Դրիսա-
վան եւ օրհնեալ անուշը տարածելու։
Էք ալ բոլոր խնայութեամբ կ'ընդա-
նէք ձեզ մեզ աշխատակիցը, մէկտեղ
ելու, մէկտեղ զազկու, մէկտեղ
օխանալու, մէկտեղ արտադրու-
ողներինք ձեզ իրեն մէջ ծառայաբի-
քով մտնել ծառանքը եւք մեծ
նշանը։ Այգիքն մէջ նոր մշակմէ ձը
նշանը։ Ինք, մեծ հաւաքաւոր, ըստ-
նցէք քարոզեցէք միջկեւ ի կատա-
րաշխարհի, եւ ես ձեզի նետ պիտի
դն ։ Ու կը ժողովեմ որ արժեքն
քը միշտ ար անոր օրհնեալներն ան-
գամ յայտն ձեր վրայն ։»

ինծի համար ձեռնադրութեան է՛ն
 կանխանական մասն է առ: Այդ ձեռքն-
 ութիւնը, եղբայրակոհ համակրան-
 մը իրար անդմիդ ադդ տղերը, առ-
 անք ու վեհ բան մը ունին, ո եւ է
 արքայութենէ արքայ:

դրա. Ա. Ասատուբանի բաժինն ին-
էր խորաներ առ նորընծային ։
Իրենք առաջ զու վարժապետը եղած
ըսաւ, աւ հիմա իմ եղբայրս իմ
Այո հանդիմանաւ ասորէ, երեք
ե մը ունիմ ունիմ զեզի բռնիք ։
Ի, զգուշացիր անձիդ եւ վարդապե-
թեանդ ։ Այսոր արագաւ մը ասորք,
եղբոր պատուելի ։ Կենտրնի աւ զա-
նախինդ թող զպարկթաց ըլլան ։
որ հասարակ ժողովուն վրայ չի տես-
իր սխալմունք, զաւ վրադ կը տես-
ն ։ Դուն բարձր տեղ մը կը իջնայնա-
նես թէ Աստուծոյ խոսքին մասնակո-
նն ես, ու Կէտե՛ք որ անսովորաւ ը-
բարբ վարժապետը աւ շարժումներդ ։

Մեր կողմից, պաշտօնիդ մեկ մասնատար
հասկանալով թվան Ս. Գրիգորի մեկնեմ է
բարձր: Այս բնից հասկանալով է
նա զի Աստուծոյ իմաստանքից զա-
նա, եւ ո՛չ թէ քաւ դասից: Աստու-
ծար ջանք ըրէ որ ուսանին Ս. Գրիգորի
մէջ մէն է աւն, ո՛րչափ կարգաւ աշի-
մեծ նշանաւոր թվաննք: Կրօնի դասի-
ն: Աւ աշի նշանաւոր թվաննք զա-
նա ժողովրդիդ նոր կենդանիով:

«Երբորդ, առաւախանու թւններ ու
Ժողովորդիդ Ժողովորդին վրայ պե-
չես դուն, եւ ո՛չ տրբող: Անտր
աւաւորն ես: Ամենայն հեղու թեամբ,
եղեցութեամբ, անմայն ինձ եղի
րն, ու անտեղ թող տեսնան թէ ի-
նչ անանիքին մէջ անդամն ես: Եւ
բովորդիդ օգտակար ըլլալու համար,
աբ է զիսնաւ զշին: Պէտք է լա՛ւ

ᚹ ᚺ ᚹ ᚺ ᚺ

ՎԱՐՈՒՅԻ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԵՎԱՍ ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Իզմիրեն ստաբանք 40 շուրուշ,
դոր դրկած է Ա. Էթ. Աւետիքեան :

ՊԱՅՊԸԼ ՀԱՌԻԶԻ ՄԱՏԲԱՆ ՄԷՉ

Պայլել Հասկի մատուց, որ կի-
րակի օր տեղի ունեցաւ Պատ. Յակոբ
Ֆրէսնի ձեռնադրութիւնը, քառակուսի
ընդօրձակ օրան մըն է՝ մերկ ու մաքուր
պատերով, ուր նստաբաններու կանգնե-

1870

18

